

fd.

persoonlijk

Interviews Scheiden zonder lijden • Kunst Zhang Dali's boodschap

Durfal Dijsselbloem

Calvinistisch, technocratisch, voor de duvel niet bang. Portret van de man die ons land en de rest van Europa door de crisis loodste.

→ pagina 18

Interview

Monument voor arme sloebers

Zhang Dali (54) maakt uit het fijnste Italiaanse marmer sculpturen van doodgewone mensen. In thuisland China komt zijn boodschap daardoor des te harder aan.

Door Irene Start

&

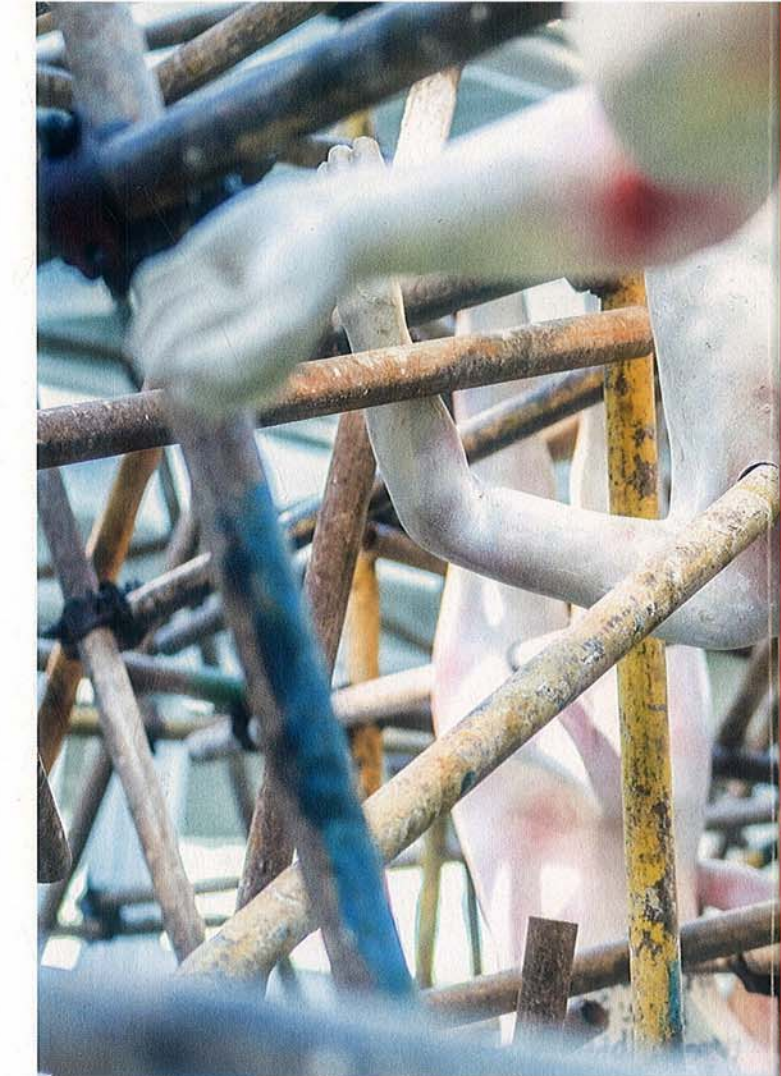
Zhang Dali

Body and Soul, tot 8 oktober, Museum Beelden aan Zee, Scheveningen, beeldenaanzee.nl

De witte marmeren beelden die verspreid staan op het terras van Museum Beelden aan Zee zien er fris en onschuldig uit. Maar daar denken ze in China anders over. De sculpturen zijn gemodelleerd naar gewone Chinezen, vooral arbeidsmigranten, die door de maker Zhang Dali in verschillende houdingen zijn vastgelegd. Was dat al tegen het zere been van de Chinese overheid – duur marmer is gewoonlijk gereserveerd voor overwinnaars en keizers –, ze zijn ook nog eens half naakt afgebeeld.

‘Om deze beelden van China naar Europa verscheept te krijgen, moesten we alle 130 beelden aankleden en beloven dat ze die kleren tijdens de expositie zouden aanhouden’, zegt Zhang Dali. Lastig vol te houden in deze tijden van sociale media, zo lijkt het, maar daarover maakt Dali zich geen zorgen: hij speelt al dertig jaar een kat-en-muisspel met de Chinese overheid. Als de kunstenaar in eigen land exposeert, is er altijd het risico dat zijn shows voortijdig worden gesloten.

Dali is een generatiegenoot van Ai Weiwei, maar in het Westen veel minder bekend. Zijn werk is subtie-

ler. ‘Juist daardoor komt zijn boodschap des te krachtiger aan’, zegt gastconservator Cees Hendrikse, die Dali naar Scheveningen haalde. ‘Hij maakt monumenten voor arme sloebers’, zo vat Jan Teeuwisse, directeur van Beelden aan Zee, het treffend samen. Precies daarom kunnen de autoriteiten niet met zijn werk overweg.

Beelden aaien

Wie kan zijn werk beter duiden dan de kunstenaar zelf? Hoewel Dali redelijk Engels spreekt, wil hij toch liever dat zijn 23-jarige, half Italiaanse dochter voor hem tolkt als we door zijn tentoonstelling lopen. ‘Anders gaat de nuance verloren.’ Dali klopt op zijn beelden, en aait ze. Dat mogen bezoekers ook. ‘Zeker marmer wordt mooier en gaat

glimmen als het wordt aangeraakt.’ Wat binnen staat, is uitgesprokener dan de beelden buiten. *Art Suicide*, uit 1999, bijvoorbeeld, een bronzen borstbeeld van zichzelf met een pistool tegen zijn hoofd. En het kunstwerk dat Dali het naast aan het hart ligt: *Brownian Motion* (2011-2017).

Brownian Motion is een enorme stelling van roestige ijzeren staven die witte sculpturen doorboren. Ook voor deze beelden werden 3D-scans gemaakt van gewone Chinezen. De palen zijn meege-

‘Sommigen profiteren van de economische groeispurt, anderen raken hun huis kwijt’

FOTO'S: RICHARD SINTE MAARTENSDIJK

Detail van de installatie 'Brownian Motion'. Ook voor deze beelden werden 3D-scans gemaakt van

nomen van echte bouwplaatsen, de firmanamen staan er nog op. 'Ik heb 240 van dat soort beelden, die ik per expositie op een andere manier arrangeer. Ik wil met dit werk uitdrukken hoe de Chinese samenleving een chaos is geworden; sommige mensen profiteren enorm van de economische groeispurt, andere raken hun huis kwijt doordat er kantoren voor in de plaats komen. Soms moeten zij hun huis halsoverkop verlaten omdat de sloopkogels er al aan komen, goede informatie is er niet.'

Begrepen de Chinezen die modellen stonden waaraan ze meewerkten?

Zhang Dali (1963, Harbin, China)

Volgde een opleiding Chinese schilderkunst in Peking.

Wees de baan die hem officieel werd toegewezen af en verloor zijn verblijfsregistratie voor de stad.

Begon met het maken van graffiti op bouwplaatsen, is nu vooral bekend van zijn sociaal bewogen werk.

Hij woont in China en heeft met zijn Italiaanse vrouw een tweede huis in Bologna.

'Nee, voor hen was het belangrijkste dat ze fatsoenlijk werden betaald.'

De indrukwekkende, maar unheimische installatie midden in de zaal vormt nogal een contrast met de chique Haagse dames die die dag naar Dali's werk komen kijken. Is hij niet bang dat zijn cynische boodschap de Europese museumbezoekers ontgaat? 'Onze harten zijn verbonden, ik denk dat ondanks de culturele verschillen ook zij de pijn van de gewone Chinees kunnen voelen.' Zijn werk op een puur esthetische manier bekijken, kan alleen in het Westen, zegt Dali: 'In China kennen ze de traditie van het naakt niet, en vinden ze alles wat hier te zien is niet eens lelijk, maar walgelijk.'

Hij houdt stil bij de foto's aan de muur, getiteld *A Secret History*: 'En dit is mijn belangrijkste kunstwerk.' Het is een project waaraan hij tien jaar werkte, en dat bestaat uit bewijzen van

'Mensen die fouten maken, laat de overheid verdwijnen. Ook uit de geschiedschrijving'

De naakte beelden op het terras van Beelden aan Zee.

propaganda in journalistiek en geschiedenisboeken. 'Hier heb je een foto met drie personen. En daar dezelfde foto een paar jaar later, maar plotseling is er eentje weg. Mensen die fouten maken, laat de overheid verdwijnen. Niet alleen uit het echte leven, maar ook uit de officiële geschiedschrijving.'

Zijn dochter zegt dat haar vader mensen omkoopt om de officiële documenten in handen te krijgen, met geld is veel mogelijk. Maar geregeld loopt hij ook brutaal een archief in en scheurt daar zelf pagina's uit. 'Ik móét wel werken met echte pagina's, om te bewijzen dat ik het niet ben die de geschiedenis vervalst.'

Of China ooit opener wordt? 'Misschien, heel langzaam. Het is altijd lastig om afstand te bewaren tot een ontwikkeling waarin je zelf nog zit, de regels zijn fluide. Eén ding weet ik wel zeker: als ik *A Secret History* dertig jaar geleden had gemaakt, had ik nu in de gevangenis gezeten.' □